

A ROMÁNIAI MAGYAR NÉPRAJZI KUTATÁSOK (1982–1988)

S. Lackovits Emőke

1982-ben Debrecenben „A határainkon kívüli magyar néprajzi kutatások” címmel megrendezett tanácskozáson az 1970–1982-ig terjedő időszakaszról két előadásban tekintettük át a Romániában folyó magyar néprajzi kutatásokat és ezek eredményeit.¹ Az azóta eltelt hat esztendő romániai magyar néprajzi kutatásáról nyújtok most áttekintést, elsősorban a mai romániai kutatási-publikációs lehetőségeket hangsúlyozva, a nyomtatásban napvilágot látott eredményeket bemutatva, de az értékeléstől eltekintve. Ez a beszámoló pusztán tájékoztató kíván lenni a Romániában (Erdélyben) jelenleg rendkívül nehéz körülmények között folyó néprajzi kutatómunkáról.

Előljáróban ki kell hangsúlyozni, hogy a Romániában (Erdélyben) folyó magyar néprajzi kutatásokról ottani szakember tollából részletes áttekintés vagy összegzés nem készült, de még csak naprakész bibliográfiája sincs a megjelent munkáknak. Utoljára 1972-ben jelent meg egy bibliográfia a teljesség igényével *Folclor literar* címmel a Temesvári Egyetem gondozásában, majd a Népismereti Dolgozatok 1983. évi kötetében Faragó József összeállításában: magyar-román néprajzi bibliográfia 1946–1982, amely korántsem nevezhető teljesnek. Mindezekon kívül figyelemre méltóak és a tájékozódást segítők a Népismereti Dolgozatok korábbi kötetekben megjelent néprajzi bibliográfiák, amelyek közül az utolsó, az 1983. évi, a Népismereti Dolgozatok öt kötetének tanulmányaiból állt össze. Jelentősek a *Zágoni Jenő* és *Cseke Péter* által összeállított bibliográfiák, valamint a korábbi, *Szabó Ilona* által készített is.²

A jelenlegi romániai állapotok megértéséhez, a magyar néprajzkutatók és néprajzi kutatások helyzetének jellemzéséhez néhány tény ismerete szükséges:

1. Romániában az 1970–80-as évek fordulóján a népszámlálás hivatalos adatai szerint 1 670 000 – becslések szerint 2,1–2,2 millió, az összlakosság 22%-a – magyar élt, akik számbeli súlyukkal, történelmi-kulturális hagyományaikkal Magyarország határain kívül a legnagyobb magyar népcsoport és Európa legjelentősebb nemzetisége (kisebbsége).

(1974-ben 45 független államnak volt ennél kevesebb s korántsem homogén lakosa.)³

2. A magyarok Kovászna és Hargita megyéket ma is 80, ill. 70%-ban, Maros megyét 50%-ban lakják – ennek ellenére sem területi, sem gazdasági, sem társadalmi autonómiával nem rendelkeznek, független, demokratikus érdekképviseleti szerveik nincsenek.

3. Mivel a román állampolgároknak nem biztosított a szabad lakóhely- és munkahelyválasztás joga, ezért a kisebbség – a magyar is – teljesen védtelen az egységét veszélyeztető politikával szemben (betelepülés-betelepítés, beruházások földrajzi elosztása, magyarok számára zárt városok kijelölése stb.)

4. 1966-ban az egyetemest végzett magyarok aránya az összlakossághoz viszonyítva 5,3%, az 1980-as években 2% volt – tehát a magyar értelmiség létszáma csökken, utánpótlása nem biztosított.

5. A magántulajdon és az önálló egyesületek felszámolásával a magyar kisebbség mindenféle anyagi alapja megszűnt, s ezzel kultúrája ápolásának önálló anyagi támogatási lehetősége is.

6. A román vezetés fő célkitűzése az 1950-es évektől: az egységes, homogén nemzetű – egynyelvű és kultúrájú – román állam megvalósítása.

7. 1985–86-ban: a román tv, a kolozsvári és marosvásárhelyi rádiók magyar adása megszűnt, a magyar nyelvű rádióműsor napi 30 percre csökkent. A különböző periodikák (Hét, Korunk) szerkesztőségében a magyarok számára hátrányos személyesere történt. Ma helyi, időszaki kiadványok megjelentetése nem lehetséges. Belső utasításra a Kriterion Kiadó magyar nemzetiségkutatással kapcsolatos munkákat nem adhat ki.

8. Az anyanyelvi oktatás egyre korlátozottabban az általános iskolákba szorul vissza. A 278/1973. sz. tv. az általános iskolákban 25, a középiskolákban 36 jelentkező esetén teszi lehetővé nemzeti-

ségi osztály indítását. Románok esetében nincs korlátozás. A többségében magyar nyelvű területeken. Hargita és Kovászna megyék falvaiban a magyar pedagógusokat románokkal váltják fel.

9. Az építészeti emlékek, a temetők veszélybe kerültek, módszeres, kiterjedt kutatásuk alig lehetséges.

10. A honismereti munka, a néprajzi gyűjtőmunka a hatóságok által minden eszközzel akadályozott (gyűjtemények, kéziratok elkobzása, kutatópontról való kiutasítás).

11. Az egyházak művelődési intézményeiktől, kül- és belföldi kapcsolattartási lehetőségeiktől megfosztottak, részükről a honismereti tevékenység, az önkéntes néprajzi gyűjtőmunka művelése és támogatása majdnem lehetetlenné vált.

12. A román politika tagadja a kisebbségek állampolgári és nemzeti kötődését, tiltja és bünteti a magyarok számára a sajtótermékek bevitelét, nem engedélyezi a kutatók magyarországi szakmai rendezvényeken való részvételét, tiltja a hivatalos szakmai, kulturális kapcsolatok fenntartását, ápolását, de a baráti kapcsolatokat is.⁴

13. Az egyházi gyűjtemények és az egyházközségi (gyülekezeti) levéltárak anyaga a kutatás és feldolgozás számára hozzáférhetetlen, többségét központi utasításra a fővárosban gyűjtötték össze. A levéltárakban őrzött, a nemzetiségekre vonatkozó rendkívül gazdag anyag nem kutatható, ugyanis a levéltárak a Belügyminisztériumhoz tartoznak, s ezért csak belügyminisztériumi engedéllyel lehetséges a kutatás. Ezt az engedélyt ma magyar kutató nem kaphatja meg. Ugyanis engedélyt csak az kaphat, akinek birtokában van a kiadói szerződés, amelyben a kiadó kötelezettséget vállal arra, hogy az adott, ill. megjelölt témában a kutatás eredményeit meghatározott időben megjelenteti. A már említett okok következtében ilyen megbízásra, szerződésre semmi lehetőség magyar kutató számára nincs. De engedélyhez kötött ma már a könyvtárak anyagának, tehát a szakkönyveknek tanulmányozása is. A levéltárakban őrzött dokumentumokat pedig a szakszerűtlen tárolás következtében a megsemmisülés veszélye fenyegeti.

14. A néprajzkutatók a néprajzi jelenségek megörökítéséhez szükséges segédanyagokhoz (film, magnó, magnókazetta) nem, vagy alig jutnak hozzá.

A néprajzi kutatás helyzete

A néprajz különböző témaköreiben született feldolgozásokat mindeddig a Kriterion Kiadó jelentette meg könyvalakban, ill. az utóbbi esztendőkből a magyarországi Helikon, Gondolat, Magvető és Európa Kiadók is gondoztak egy-egy romániai (erdélyi) magyar szerzőtől származó néprajzi tanulmánykötetet.

A kisebb-nagyobb cikkek számára elsősorban a Művelődés c. folyóirat lapjai maradtak az 1985. év végéig, amíg román nyelvűvé nem vált Cîntărea României címmel, mint a Megéneklünk Románia országos fesztivál folyóirata, néhány oldalas – többnyire népszínmű jellegű színdarabot tartalmazó – magyar nyelvű melléklettel. Néprajzi írások, ha évente 2–4 alkalommal előfordulnak benne, mindössze fél oldal terjedelműek.

Néprajzi tanulmányok megjelentetésére lehetőség volt az Aluta, a sepsiszentgyörgyi múzeum évkönyvének lapjain is. Az évkönyv azonban 1984-től ugyancsak román nyelven jelenik meg, magyar rezümével. Sajnos, a kiadvány megjelenése rapszodikussá vált, több év anyagát egy kötetben vonják össze. Az 1985/86. évi kötet nem is került árusításra, bár 500 pld-ban jelent meg. Azonban a megállapított 190 Lei/kötet eladási ár kétszerezéssé teszi eladhatóságát. Tekintettel arra, hogy ez ügyben újabb rendelkezés nem történt, az évkönyv árusítását a megyei pártvezetés egyelőre nem engedélyezte.

Néprajzi szakcikkek publikálására lehetőség volt még megyei néprajzi kiadványokban, a *A Hét*, a *Korunk* és az *Igaz Szó* lapjain, valamint évkönyvekben, amelyek közül az elmúlt időszakban a két utóbbi egy-egy kötetet szentelt a romániai (erdélyi) magyarság néprajzának. Ma már a *A Hét* c. hetilapban és a folyóiratokban is megszűnt a néprajzi írások publikálása. E rendkívül szűkre szabott publikációs lehetőségeken a Kovászna megyei hol napi, hol hetilap, a *Megeyi Tükör*, rövid néprajzi írások megjelentetésével próbált segíteni. E rövid írások többségükben egy-egy tárgyat, tárgycsoportot mutatnak be, főként a népművészet számára közölve figyelemre méltó anyagot. A *Hét* c. hetilap természettudományi évkönyve, a *TETT* oldalain is megjelent néhány rövid néprajzi közlés.

A könyvkiadás korábbi differenciálatlansága változatlan, s ez a szerkezet nem kedvez a tudományművelésnek.⁵

Az 1988/9. sz. *Kritika* közli *Beke Györgynek Dávid Gyula* irodalomtörténésszel készített interjúját a romániai magyar könyvki-

adásról. Az 1970-es és az 1980-as éveket egybevetve a következőket állapítja meg Dávid Gyula, jellemezve a mai helyzetet. Az 1970-es éveket Lászlóffy Aladár író-költőt idézve „lázás” évekknek, míg az 1980-as éveket a „nagy változások” korának nevezik. Ezek a változások az egész romániai szellemi-művelődési életet meghatározzák, az ezt megelőző évtizedektől függetlenül fogantak, „egy központi társadalomátformáló elképzelés” megvalósításának részeként. A magyarság önértékei megőrzésére hivatott munkák (művelődéstörténet, néprajz) kiadásának visszaszorításával, ill. megszüntetésével széles olvasóréteget fosztottak meg igényei kielégítésétől. A Népismereti Dolgozatok, a Művelődéstörténeti Tanulmányok, a Nyelvészeti Tanulmányok stb. évente, kétévente megjelenő kötetei sok, nagyobb lélegzetű mű megírására készülő szerző szakszerű részlettanulmányának közreadásával szereztek felbecsülhetetlen érdemeket. Ezek a formák rendre kiiktatódtak a könyvkiadásból, de az új művelődéspolitikai koncepciójának megfelelően nem léptek újak a helyükbe.⁶

Ha mindezeket számokban is ki akarjuk fejezni, akkor a következőket írhatjuk le. Csak a Kriterion Kiadó által megjelentetett könyveket vesszük figyelembe, tekintettel arra, hogy a néprajzi, a néprajzi-szociológiai, a művelődéstörténeti munkákat itt jelentették meg.

1982-ben: 94 könyvből mindössze egy volt néprajzi.

1983-ban: 113 könyv jelent itt meg, belőle néprajzi egy, művelődéstörténeti öt.

1984-ben: 99 könyvből hat néprajzi, kettő művelődéstörténeti.

1985-ben: a megjelent 80 műből kettő néprajzi, egy szociográfiai.

1986-ban: 89 könyvből nem volt egyetlen néprajzi sem.

1987-re és 1988-ra vonatkozóan nem állnak még rendelkezésre hivatalos számadatok. Annyi bizonyos, hogy 1987-ben három néprajzi, 1988-ban két néprajzi munka látott napvilágot a Kriterion Kiadó gondozásában. E felsorolás nem tartalmazza azokat a csekély számú önálló köteteket, amelyek múzeumi kiadásban jelentek meg, vagy megyei kiadványok, valamint a Korunk és az Igaz Szó Évkönyvei.

Ha számba vesszük e hat esztendő néprajzi könyvtermését, elmondhatjuk, hogy ez összesen 26 munkát számlál, a művelődéstörténetiek pedig nyolcat tesznek ki. Amennyiben csak a pusztán számokra figyelünk, nem is lenne kedvezőtlen a kép, hisz Magyar-

országban sem sokkal több a megjelent néprajzi könyvek száma. Azonban amíg hazánkban a néprajzi tanulmányok számára több publikálási lehetőség is van: a megyei múzeumok évkönyvei és egyéb kiadványai, a szakfolyóiratok (Ethnographia, Néprajzi Értesítő) az egyetemek néprajzi tanszékeinek és az MTA Néprajzi Kutató Csoportjának kiadványai, a TIT néprajzi kiadványai, valamint a Hazafias Népfront által támogatott Honismeret és megyei honismereti periodikák, évkönyvek – hogy csak a legismertebbeket említsem –, addig a romániai (erdélyi) magyar néprajzkutatók és néprajzkutatás előtt a publikálás lehetőségei egyre jobban beszűkülnek és meg is szűnnek a már ismertetett okok következményeként. Nemcsak a megjelentetés nehézségeivel kell szembenézniük, hanem az egyre több akadályba ütköző kutatómunkáéval is. A kutatások mögött az esetek többségében nincsenek támogató intézmények, sőt kimondhatjuk azt a tényt, hogy Romániában (Erdélyben) ma nincs intézményes, szervezett magyar néprajzi kutatás. Ebből következően az egyes kutatók és önkéntes gyűjtők munkáját nincs aki pénzügyileg támogassa. A magyar néprajzi kutatás nem rendelkezik önálló intézményekkel és egyáltalán nincs szakember-utánpótlása.⁷

Folynak a Román Néprajzi Atlasz munkálatai, amelynek terpmunkájába magyar néprajzkutatókat is bevontak, azonban a feldolgozás, a gyűjtött anyag értékelése egyelőre nélkülük történik. Ennek a kutatásnak, amely a magyar etnikum vizsgálatára is kiterjedt, jelenlegi állásáról a magyar kutatóknak nincs, vagy alig van valami tudomása. Az utóbbi 3-4 évben már terepi munkát sem bíztak rájuk. Léteznek olyan gyors lefolyású kutatások, amelyeket valamilyen intézmény szorgalmaz és támogat. Ezekben a magyar kutatók is kaphatnak munkát, a vizsgálat a magyar etnikumra is kiterjed. Ilyen volt az erdélyi népi építészeti kutatás az elmúlt négy évben, amelyet az Építészeti Intézet rendelt el és bízta meg a szakembereket. A munkában magyar építészek is részt vettek, kitűnő eredménnyel végezve el a munkát. A feltárt anyag nagy részének sorsa egyelőre még bizonytalan. Hasonló, központilag elrendelt vizsgálat jelenleg is folyik, néprajzkutatók bevonásával. Célja a ma is élő falusi háziipar és népi díszítőművészeti tevékenység feltárása, feldolgozása. Ennek az anyagnak esetleges megjelentetésére ma még van remény.

Egyre világosabb már az, amit *Jakó Zsigmond* 1978-ban megfogalmazott: az egyes diszciplínák intézményes keretek nélkül, pusztán művelőik személyében élnek és fejlődnek tovább...⁸

A romániai (erdélyi) magyar néprajzkutatók komoly erőfeszítésekkel, minden akadályoztatás ellenére is dolgoznak. Folyik az erdélyi népszokások monografikus kutatása, amelynek egy része feldolgozva, kéziratban készen áll (tíz tanulmány). Folyamatos a viseletkutatás, a népművészeti és motívumkutatás (elsősorban Székelyföldön), valamint a népdal-, népballada és tánckutatás is. Biztatóak a társadalomnéprajz területén megindult vizsgálatok, s remény van erre a vallási néprajzban is. Egyre sürgetőbb a népi kultúrában az életmód feltárása, hisz elemei a mai kisebbségi lét számára is támpontot jelentenek.⁹ Az egész magyar és európai néprajztudomány számára reménység van arra, hogy idővel támogatója akad ezeknek a kutatásoknak, s ha eredményei tanulmányokban, tanulmánykötetekben is megfogalmazódnak, eljön az ideje, s meglesz a helye megjelentetésüknek. Nem elhanyagolható mindezek mellett azonban az a tény, hogy a romániai (erdélyi) magyar néprajzkutatók számára komoly gond és nehézség az utóbbi esztendőben megjelent, valamint a legújabb magyar néprajzi és történeti szakirodalomhoz való hozzájutás. Ennek egyre inkább bezáruló forrásai magánemberek segítségével nyíltak meg előttük, azaz ők juttatták el hozzájuk a kiadványokat. Könyvtárakban ezeket nem kapják meg, s hivatalos úton nem érnek célhoz, folyamatos, rendszeres vitelük egyre kevésbé biztosított. Amikor értékeljük az utóbbi esztendő romániai (erdélyi) magyar néprajzi publikációit, nem szabad megfeledkeznünk ezekről a súlyos nehézségekről, ezeknek számon tartásával lehet e munkák hiányosságait megfogalmazni.

Szólni kell az önkéntes néprajzi gyűjtésről is. Igaz, hogy a nálunk rendszeres Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázat Romániában ismeretlen, s az önkéntes néprajzi gyűjtőmozgalom magyarországihoz hasonló formája is. Ennek ellenére viszonylag nagyszámú önkéntes gyűjtő dolgozik, akik közül többen pályamunkának megfelelő formában állítják össze gyűjtési eredményeiket. Időnként néhány eljut belőlük a Magyar Néprajzi Múzeumba is.

Sajnos azonban, az önkéntes néprajzi gyűjtők összefogása nem megoldott. Nagyobb és kiterjedtebb szakmai irányításra lenne szükségük, hisz jobbra saját elképzelésük szerint dolgoznak csak. Elsősorban a népművészeti, a folklór és az agráretnográfiai gyűjtésekben számottevőek eredményeik. A mai Romániában (Erdélyben), ahogy hajdan a bukovinai székelyek között is, éltek és élnek

olyanok, akik tudatosan gyűjtik és ápolják történeti hagyományait, népeletük jellemzőit, és törekednek, sőt ügyelnek arra, hogy ezek ne menjenek feledésbe, s ne hunyjon ki a magyarsághoz való tartozás tudata.¹⁰

A romániai (erdélyi) magyar néprajzi kutatások eredményeinek szóbeli ismertetésére ott ugyancsak csekély lehetőség nyílik. Nagyszámú politikai korlátozás veszi el a kutatók kedvét és akadályozza őket a szakmai összejövetelek szervezésében. Ha mégis lehetőség adódik szakmai rendezvényre, ott egy nap alatt, egy adott terület kutatási eredményeiről számolnak be: pl. a népművészetről

1987-ben. Az egyes intézmények által elrendelt és támogatott kutatásokból bizonyos időközönként a munkában résztvevők a megbízók és a munkatársak előtt ismertetik részeredményeiket: pl. a népi építészetről 1988-ban, a falusi háziiparról 1988-ban.

Szakmai továbbképzés általában 3-5 évente van, de ma már ez politikai előadások tartásában merül ki. (Szakmai összejöveteleken is kötelező legalább egy politikai előadás megtartása, meghallgatása.) (Továbbképzésen saját költségen, vizsgakötelezettséggel vesznek részt a kutatók, ill. rendelik el munkáltatóik részvételüket.)

A néprajzi szóbeli ismeretterjesztés a városokban évente 2-4 alkalommal megrendezett táncházakban megtartott előadások keretében valósulhat meg. De a muzeológusoknak évente meghatározott számú előadást kötelező tartani (tiszteletdíj nélkül!), többnyire hallgatóságról is maguknak gondoskodva.

Néprajzi kutatási eredmények: megjelent publikációk

A következőkben évenként és témakörönként tekintjük át a néprajzi munkákat és a néprajzkutatás számára is fontos művelődéstörténeti tanulmányköteteket, forráskiadványokat. Külön foglalkozunk a Művelődésben és az évkönyvekben megjelent publikációkkal, itt térve ki a Népismereti Dolgozatok utolsó kötetére is.

A címekből összeállított kép természetesen nem teljes, hisz több olyan kutatásról van tudomásunk, amelyek évek óta folyamatosak, de még nem érettek a publikációra, vagy az elkészült publikációk megjelenésére egyelőre nincs lehetőség.

Sajnos, az 1970-es évek végén, az 1980-as évek elején megjelent népismereti könyvészeti összeállítások megszűntek, így a napilapokban megbújó értékes néprajzi írásokról alig van tudomásunk.

Az alábbiakban a néprajzi könyvtermés bemutatásánál a *Kósa László* által 1982-ben alkalmazott felosztást követjük, amely a két időperiódus néprajzi könyvtermésének összevetésére is jó lehetőséget kínál. E felsorolásban helyet kaptak a romániai (erdélyi) magyar szerzők Magyarországon megjelent művei is, de kihagytuk, ill. csak tájékoztatóképpen említjük meg a magyarországi kutatók erdélyi néprajzi vizsgálatainak részeredményeit közlő tanulmányokat. Ezek a kutatások többnyire egyéni vállalkozások (főként a nem Budapesten dolgozó néprajzosok esetében), intézmények által nem, alig, vagy csak csekély mértékben támogatottak. Magyarország és Románia néprajzkutatóinak olyan együttműködését, mint amelyről a szlovákiai néprajzkutatások esetében *Paládi-Kovács Attila* 1982-ben beszámolt, teljes mértékben nélkülözik.¹¹

A vizsgált hat esztendő néprajzi könyvtermését végigtekintve elmondható, hogy az előző korszakot (1972–1982) jellemző regionális monografikus kutatások eredményeit közlő kötetek nagyon hiányoznak. Sajnálatos tény, hogy az ilyen jellegű kutatások átmenetileg szünetelnek.

A könyv alakban megjelent munkák tematikáját a folklór-anyagi kultúra-társadalomnéprajz aránytalansága jellemzi. 36 könyvből 21 folklórral, 9 anyagi kultúrával, 6 társadalomnéprajzzal foglalkozó. A folklórtanulmány-kötetekben az egyes témák arányosan jelentkeznek: a népzene, ballada, szokás, népi elbeszélés megközelítőleg azonos számban van jelen. Az anyagi kultúra területén viszont a népművészettel kapcsolatos munkák túlsúlya jellemző. Tehát változatlanul uralkodik a népköltészet és népművészet iránti fokozottabb néprajzi érdeklődés, amely a néprajz más területei számára hátrányos helyzetet eredményez. Ezek a kutatások, feldolgozások azonban így is a kisebbség emberi és nemzetiségi önismeretét, művelődését segítik, szolgálják, mondanivalójukat érthető, világos stílusban megfogalmazva.¹² Egyszerre kell szóljanak az érdeklődő olvasóhoz és a szakemberhez.

Tudománytörténet

Az 1988-ban, Venczel József hagyatékából megjelent válogatásban található néprajzzal foglalkozó írás is. *Venczel József: Erdélyi föld, erdélyi társadalom*. Bp. 1988. Közgazdasági és Jogi Kiadó. Válogatta: Székely András Bertalan.

A fejezet címe: Erdélyi kultúrproblémák (204–211) a múzeum-üggyel és könyvtárüggyel; a Művelődéspolitikai terv (215–224) az erdélyi magyar közművelődés helyzetével és feladataival: Szemben az alkotó néppel (247–250) a néprajzi gyűjtőmunka szükségességével; Az erdélyi magyarság néprajza (251–254) c. fejezet pedig az erdélyi hungarológiai kutatások elmaradottságával és mielőbbi megindításának szükségességével foglalkozik, hangsúlyozva: „az erdélyi magyarság néprajza, mint külön, tervszerű, erdélyi tudományos munkavállalás és munkavégzés – még mindig csak szándék, terv, kérdőívek kiadása, biztatás vagy csak másodfoglalkozás...” Kitér a néprajzos szakemberképzés fontosságára is. Írta mindezeket 1934–35-ben. Ma hozzátehetjük, hogy a néprajzos szakemberképzés máig nem oldódott meg (magyar szakosok válnak néprajzosokká), s a romániai (erdélyi) magyar néprajzkutatás és muzeológia előtt álló nehézségek átmenetileg is alig csökkentek, újabban növekedtek (önálló magyar néprajzi kiállítás sem rendezhető már, a kétnyelvű kiállítási feliratokat pedig egynyelvűre, románra kellett kicserélni), s ma már kérdőívekhez sem jutnak hozzá a kutatók, gyűjtők.

Tanulmányok az anyagi kultúra köréből

1982:

Kardalus János: A festett bútor. Csíkszereda, 1982. Népi Alkotások és Művészeti Mozgalmak Hargita megyei Irányító Központja kiadása.

A falusi ház berendezésének változásával, a bútorfestés évszázadaival (18–19. sz.), a festett bútorok típusaival, valamint az alkalmazott festékfajtákkal foglalkozik. Mindezek mellett sorra veszi: Abásfalva, Agyagfalva, Bogárfalva, Csatószeg, Csehátfalva, Csík-dánfalva, Csíkmenaság, Csíkszentdomokos, Csíkszenttamás, Derzs, Fitód, Gyergyószárhegy, Gyergyóújfalu, Homoródalmás, Korond, Lővéte, Parajd bútorfestő központokat, elemezve a festőasztalosok munkáját. Gazdag illusztrációs anyag teszi szemléletesé a kötetet.

Tarisznyás Márton: Gyergyó történeti néprajza. Bukarest. 1982. Kriterion Kiadó.

Az 1980-ban váratlanul elhunyt néprajzkutató-muzeológus tíz tanulmányát tartalmazza a kötet, amely a gyergyói tudományos ismeretterjesztés és néprajzkutatás központjában született. A tanulmányok az egyik legkevésbé ismert néprajzi tájat, Gyergyót mutatják be sokoldalúan, a népi kultúra sokszínűségét érzékeltetve, teljes felmérésére törekedve. Sajnos, a hirtelen jött halál megakadályozta a kötet folytatását, bár a kéziratok majdnem készen álltak.

E kötetben Gyergyó néprajzának legjellegzetesebb vonásait vázolta fel a szerző, társadalomnéprajzi szempontok alapján végezve el az elemzést. Gyergyó népéletének alakulását bemutatva rátér a gyűjtögető gazdálkodás hagyományainak elemzésére, egyetemes érvényű következtetésekre jutva. Ezt követi a határhasználat vizsgálata. A határhasználat Gyergyó lakosságának egész életére kihatott, alapját képezve az itt lakók életmódja elemzésének. Az állati termékek hasznosítását sorravevő tanulmányfüzér, valamint a népi ipar kérdéseit tárgyaló írások szervesen kapcsolódnak az árucere néprajzát sokoldalúan elemző dolgozatokhoz. Utóbbi, bár egy tájegység árucere-kapcsolatait veszi sorra, azonban egy tágabb kapcsolatrendszerre mutat rá, a tájegységnek és lakóinak vidékeket és népeket évszázadokon át összekötő közvetítő szerepére. A kötet utolsó három tanulmánya Gyergyószentmiklós településnéprajzával, az örmények történetével és népismereti jellegzetességeivel, valamint Gyergyó lakosságának népeleti jellemzőivel foglalkozik.

1984:

Nagy Jenő: Néprajzi és nyelvjárási tanulmányok. Bukarest, 1984. Kriterion Kiadó.

Kötetében az ismert, kitűnő kutató két nagy fejezetben ismerteti regionális kutatásainak eredményeit. Az első fejezetben a kalotaszegi Felszeg falvainak kendermunkájával és szókincsével, majd az orsófaragással és zsindelekészítéssel, aztán a vállfőhímzéssel, a szénamunkával („szénacsinalás”), a juhsajtkészítéssel, s mindezek szókincsével, valamint a lakodalommal, temetéssel, temetővel, halotti torral, család- és ragadványnevekkel foglalkozik. A második fejezetben a székely posztóharisnya fejlődéstörténetét és a Zilah környéki téglavetést elemzi, végül szótörténet-viselettörténet kapcsolatát tárja fel. Ezt követően a nyelvjáráskutatás körében

végzett tanulmányai, összehasonlító, elemző munkái következnek. Kiemelten foglalkozik az együttélő népek nyelvi kölcsönhatásával. Tanulmányainak többsége az 1930–40-es években az Ethnographiában és az Erdélyi Múzeumban jelent meg. A kötetben közölt írások részben változatlanul megegyeznek a korábban megjelenetekkel, részben pedig új adatokkal kiegészítettek.

1988:

Dr. Kós Károly-Szabó Tamás: A vas ízei. Bukarest, 1988. Kriterion Kiadó.

A könyv az erdélyi népi kovácsoltvas munkák fényképalbuma, amelyhez a néprajztudós írt bevezetőt, kitérve a vas megmunkálásának sokrétű folyamatára, felhasználásának széles körű voltára (fogók, patkók, temetők, kerítések, ablakrostélyok, ajtók, sarokvasak, záruk, kulcsok, szerszámok, konyhai felszerelések, toronyórák: mindazon területek, ahol a vas előfordul), utalva a hozzá kapcsolódó hiedelmekre is.

Népi díszítőművészet

Mintakönyvek és albumok

1982:

Szentimrei Judit: Széki iratosok. Bukarest, 1982. Kriterion Kiadó.

„Székváros nagyközség” szabadrajzú hímzéseit ismerteti az erdélyi magyar népművészeti monográfiák szerzőhármasainak egyik kutatója: a párnacsúpok, derekaljakat, fűtülvalókat, széleskendőket: mindazokat, amelyek ma is megtalálhatók a széki lakáskultúrában és szokásokban. Elemzi a varrottasok szerepét az egyén és a közösség életében, a keletkező összetételét, s az iratosoknak a szokásokban betöltött szerepét. Sorra veszi a varró- és íróasszonyokat, -embereket, ismertetve az előrajzolás elsajátítási útjának folyamatát. Ezt követően a mintákat mutatja be részletrajzok és fényképfelvételek kíséretében. A kötethez 90 db nagyméretű mintalap tartozik.

Seres András bevezetőjével: *A naiv művészet mesterei*. Sepsi-szentgyörgy, 1982. Kovászna Megyei Szocialista Művelődési és Nevelési Bizottsága kiadványa.

A megye hét ún. naiv művészt (fafaragókat!) és munkásságukat mutatja be.

1983:

Bakó Terézia–Bakó László: Keresztszemések. Gyergyókilyénfalvi gyűjtés. Bukarest, 1983. Technika Kiadó.

1985:

Palkó Attila–Portik Irén–Zsigmond József: Felső-Maros-vidéki varrottások. Bukarest, 1985. Kriterion Kiadó.

A Maros-mente, a Luc és Sár patakok alsó folyásának vidéke, valamint a Mezőség keleti peremének falvaiban, 24 településen vizsgálták meg a szálánvarrott hímzések életét, készítési módját és körülményeit. A Felső-Maros menti falvak hímzésekincse ismert, de a Szászrégentől DNy-ra fekvőké ismeretlen. Ezen segít az album. A vizsgált teljes területről 280 hímzémintát adnak közre. Megismertetik a hímzett textíliák típusait: az ágyra-, asztalra valókat, a viseleti darabokat és az alkalomhoz, szokáshoz kötött (lakodalom, keresztelő, ravatal), díszes vászanhímzéseket. Különösen értékesek a ravatal textíliáiról írottak. A szerzők a hímzések történetével is foglalkoznak. A könyv végén a mintákat csoportosítják.

1986:

Gazdáné Olosz Ella: Kézimunkázok könyve. Bukarest, 1987. Kriterion Kiadó.

Az ismert szerző új albumában nemcsak egy-egy tájegység népi hímzéseinek mai alkalmazási lehetőségét, hanem egyéb, háziilag kivitelezhető textíliának készítését, felhasználását mutatja be.

Népköltési gyűjtemények

1982:

Olosz Katalin (vál. és szerk.) *Ha folyóvíz volnék*. Magyar népi lírai antológia. Kolozsvár, 1982. Dacia.

1984:

Pozsony Ferenc: Álomvíz martján. Bukarest. 1984. Kriterion Kiadó. Feketeügy-vidéki magyar népballadák. A dallamokat lejegyezte Törökné Csorja Viola.

A balladaköltészet feltárásának komoly hagyományai vannak Erdélyben, rendkívül gazdag a népköltészet ez ágának irodalma. Maga Háromszék sem tartozik a magyar népballadakutatás ún. fehér feltjai közé. Ehhez a gazdag, erdélyi balladaanyaghoz újabb kötetnyi-vel járul hozzá a szerző. Azért jelentős ez a könyv, mert bár 150 éves múltira tekint vissza a háromszéki balladagyűjtés, azonban a klasszikus típusoknak csak egy része került elő. Ez a kötet ezt a képet megváltoztatta. 37 helységből 450 balladaváltozatot közöl. 151 variánsstöréddel. A térség magyarságánál a balladaéneklés kiveszöben van. A magyar ajkú cigányság azonban archaikus életformája és zárt közösségei meglétének következtében a vidék legősibb magyar balladakészletét őrizte meg. A balladaváltozatok mellett a kötetben kitűnő társadalomtörténeti áttekintés és szövegelemzés is olvasható a kiváló fiatal kutató tollából. Az igényes dallamgondozás és a zenei jegyzetek feloldják a szövegközpontúságot.

Seres András: Barcasági népköltészet és népszokások. Bukarest. 1984. Kriterion Kiadó. Szerk. és gond. Keszeg Vilmos.

A kötet a 13 barcasági magyar falu népköltészetéről nyújt átfogó képet, klasszikus felosztásban. Az előszóban áttekintés olvasható a barcasági falvak folklórkutatásának történetéről. A mesék, mondák, balladák, dalok, gyermekmondókák, közmondások, szólások, írott versek mellett a népszokásokkal foglalkozó fejezetben az évszakokhoz és az emberélet fordulóihoz kapcsolódó gazdag szokásokat veszi sorra a szerző leíró formában, szójegyzékkel kiegészítve. A szakszerű szerkesztés és szöveg-gondozás Keszeg Vilmos néprajzos munkája.

Koczkás Sándor meséi: Világszép asszony. Bevezető: Fábián Imre. Bukarest. 1984. Kriterion Kiadó.

1986:

Faragó József gondozásában. Virágok vetélkedése. Régi magyar

népballadák. A dallamokat válogatta és sajtó alá rendezte Almási István. Bukarest. 1980. Kriterion Kiadó.

1987:

Salamon Anikó: Gyimesi csángó mondák, ráolvasások, imák. Budapest. 1987. Helikon. Mohay Tamás szerkesztésében. Dömötör Tekla bevezető tanulmányával.

A korán elhunyt néprajzkutató 1971–73 közötti gyimesi gyűjtéseit tartalmazza a kötet, az eredeti magnófelvételek lejegyzését: eredet-, történeti, hiedelemmondákat; utóbbiak közül hét mondatípus gazdag anyagát. Ezeken kívül legendákat, vallásos tárgyú elbeszéléseket, valamint ráolvasásokat, nap-, hold-, szivárványköszöntőket és imákat. A gondos szerkesztés, jegyzetelés Mohay Tamás munkáját dicséri.

1988:

Mészáros József gondozásában: Adomák és tanítómesék. Bukarest, 1988. Kriterion Kiadó.

Kriza János kéziratos hagyatékában Mészáros József találta meg a székelykeresztúri hajdani Unitárius Kollégium könyvtárában lappangó kéziratot, amely a méltatlanul elfeledett székelyszentmiklósi tanító, Tiboldi István (1793–1880) 1820–1880 közötti népköltési gyűjtését tartalmazza: 322 adomát és 311 tanítómesét.

Népi elbeszélés, adoma, anekdota

1983:

Nagy Olga: Újabb paraszt dekameron. A szerelemről és a házasságról. Budapest, 1983. Magvető.

A széki gyűjtések egyik új állomása a kötet. A néprajztudós bevezető tanulmánya a paraszti erotikával foglalkozik.

Duka János gyűjtéséből válogatta Vöő Gabriella: Kilenc kéve hány kalangya? Anekdoták a székelyekről. Bukarest. 1983. Kriterion Kiadó.

Népzene, néptánc

1982:

Almási István szerk.: Tavaszi szél vizet áraszt. 230 magyar népdal. 2. bőv. kiadás. Bukarest, 1982. Kriterion Kiadó.

Kiss Lajos: Lőrincrève népzeneje. Karsai Zsigmond dalai. Budapest, 1982. Zeneműkiadó.

A falu és a kiváló táncos bemutatása után a szerző a népzenei anyagot elemzi: a régi és az új dallamréteget, majd sorra veszi a gyermekjáték- és szokásdalokat, valamint a siratókat. Kitér a román dallamokra is. A kötetet tánc házi útmutató, jegyzetek és különféle szöveg, ill. dallammutatók zárják.

1984:

Jagamas János: A népzene mikrokozmoszában. Bukarest, 1984. Kriterion Kiadó.

Jagamas János szerk.: Magyaró énekes népzeneje. Bukarest, 1984. Kriterion Kiadó.

A Felső-Maros menti falu néphagyományyaiból közöl gazdag anyagot a kötet. A szerkesztő, a kiváló népzene kutató Palkó Attila kiegészítő gyűjtését és Zsigmond József szövegkiegészítését felhasználva tette közzé a közösség énekes népzenei anyagát.

Folklorisztikai tanulmány

1987:

Bíró Zoltán–Gagyai József–Péntek János szerk.: Néphagyományok új környezetben. Tanulmányok a folklorizmus köréből. Bukarest, 1987. Kriterion Kiadó.

A tanulmánygyűjtemény szerzői a paraszti életforma megváltozását követő időszakaszban a folklórjelenségek továbbélését, a továbbélés módját és körülményeit, s e jelenségek átértékelődésének folyamatát elemzik. Vizsgálatuk középpontjába a kultúra életét és működését, a mindennapok kommunikációs gyakorlatát

állították. Részben a kulturális maradványokat, részben a kulturális kölcsönhatás (népi-nem népi) folyamatát vizsgálják. Figyelemre méltó megállapításaik több évi megfigyelésen, a folklorizmusokat éltető szituációk elemzésén alapulnak. A pozitív és negatív jelenségekre egyaránt kitérnek, bár utóbbi kissé túlhangsúlyozott, az okok kellő mértékű elemzése nélkül. Ez az egyetlen önálló kötet ugyan, amely folklorizmussal foglalkozik, ez azonban nem jelenti a téma hiányát. Korábbi Művelődés számokban és gyűjteményes kötetekben gyakoriak voltak a folklorizmus témakörben fogant írások.

Szokásmonográfiák

1984:

Seres András: már ismertetett kötetének szokásokkal foglalkozó fejezetei. (L! Népköltési gyűjtemények 1984.)

Nagy Jenő: tanulmánykötetének az emberélet fordulóihoz kapcsolódó szokásokat bemutató és elemző írásai. (L! Tanulmányok az anyagi kultúra köréből 1984.)

1986:

Vasas Samu–Salamon Anikó: Kalotaszegi ünnepek. Budapest, 1986. Gondolat Kiadó.

Erdélyben néprajzilag talán a legfeltártabb terület Kalotaszeg. Elsősorban népművészete ismert. A szerzők kötetükben a térségnek népművészetével megegyező gazdaságú szokásvilágát tárják fel és elemzik. A tájegység bemutatása után kitérnek az ünnepek eredetére, elhelyezve azokat az európai szokások rendszerébe. Munkájuk ezt követő részét két nagy egységre osztották: először a naptári év ünnepeit, majd az emberélet fordulójának szokásait írják le és taglalják. A második rész a szövegeket és dallamokat: verseket, köszöntőket, énekeket, csúfolódókat, táncszókat, csujogatókat, hívogatókat, virrasztóénekeket és búcsúztatókat tartalmazza. A szokásokat bemutató és vizsgáló fejezetben megfelelő utalások találhatók a hozzájuk kapcsolódó szokásköltészetre: szövegrészekre, dallamokra. Hiánypótló munka a könyv, 16 esztendei kitaró kutatás eredménye, amelynek különös értéke a társadalmi környezet és a jelenségek közti összefüggés felmutatása.

Népi gyógyászat

1985:

Vasas Samu: Népi gyógyászat. Bukarest, 1985. Kriterion Kiadó.

A tíz évig tartó gyűjtőmunka során a szerző Kalotaszeg 35 településén (10 felszegi, 9 alszegi, 11 nádasmenti, 2 kapusi, 2 Fenes-, 1 Kajántó-menti) vizsgálta meg, rendszerezte a népi gyógyító eljárások fajtáit és módjait. Munkájában a népi gyógyászat rövid történetét, néphitbeli gyökereit elemzi. Külön foglalkozik a gyógynövényekkel, a gyógyításban használt racionális és irracionális elemekkel, az emberi, állati és ásványi eredetű gyógyító szerek alkalmazásával. Egy fejezetet a népi gyógyítók, a javasok – „tudákosok vagy gyavítók” – személyének szentelt. Ezután a kórtüneteket, folyamatokat és népi kezelésüket veszi sorra: 75 emberi és 16 állati betegség tüneteit, valamint gyógyítási módját közli úgy, ahogy Kalotaszeg falvaiban tudták, alkalmazták. Tájszójegyzékkel, két adatszolgáltató tudásanyagának összevetésével és egy népi gyógyászati gyűjtési útmutatóval zárul a kötet.

Etnobotanika

1985:

Péntek János–Szabó Attila: Ember és növényvilág. Bukarest, 1985. Kriterion Kiadó. Kalotaszeg növényzete és népi növényismerete.

Korábbi rövidebb etnobotanikai írások után a kötet e kutatások összegzése. A táj növénytakarójának szerkezeti bemutatását, elemzését követően a növényvilág és a népi kultúra összefüggését, a természetes növénytakarónak az itt élő emberek életében játszott szerepét, majd a geográfiai adottságok figyelembevételével a természetett növényzetet, s ennek a paraszti gazdálkodásban s a táplálkozásban elfoglalt helyét elemzik a szerzők, kitérve a dísnövények termesztésére is. Külön foglalkoznak a növényeknek a gyógyászatban, a paraszti játékkultúrában, a hiedelmekben és a díszítésben betöltött szerepével, majd a népi növényelnevezéseket csoportosítják. A munkát adattár (fajismeret, elnevezés, felhasználás) és a magyar népi növénynevek (helyben használatosak!) jegyzéke zár-

ja. Ez az etnobotanikai monográfia a Kalotaszeg népi kultúráját bemutató és elemző művek sorát teszi teljessé.

Társadalomnéprajz

1980:

J. Lőrinczi Réka: A magyar rokonsági elnevezések rendszerének változásai. Bukarest, 1980. Kriterion Kiadó.

A rokonsági kapcsolatokat kutatók számára alapmunka Lőrinczi Réka könyve. A rendelkezésre álló hatalmas anyag biztos kezelésével veszi sorra az egyenes és oldalági vérrokonok, a közvetlen leszármazottak, valamint a házassági rokonok elnevezésének rendszerét és az elnevezésekben bekövetkezett változásokat. Az elemzést több nemzedék kapcsolatára terjeszti ki az elődök és a leszármazottak esetében is. Kitér a komaságra, a műrokonsági kapcsolatban lévők elnevezésére és megszólítására. Ugyanezt elvégzi a nevelőszülők és a házasságon kívül született gyermekek esetében is. Összefoglalásként a magyar rokonsági elnevezések rendszerének történeti alakulását vázolja fel. Valamennyi elnevezést a középkortól napjainkig követ nyomon: azaz a megszólítás legkorábbi megjelenésétől a legutóbbi időszakig, minden változatot feltüntetve, kitűnően ötvözve a levéltári és a recens néprajzi anyagot.

1983:

Imreh István: A törvényhozó székely falu. Bukarest, 1983. Kriterion Kiadó.

A népi jogélet kutatói számára útmutató tanulmánykötet. A népi jogszokások egyik legkitűnőbb magyar kutatója a népi jogélet sajátos alkotását, a székely falutörvényeket mutatja be és elemzi, ugyanakkor megismerteti az e falutörvényekkel rokon más rendtartásokat is, valamint a faluközösségek tagjait és vezetőit, akiknek életét áthatották és meghatározták e törvények. Ezt követően feltárja a faluszéke törvénykezési rendjét, majd részletesen szól az egészség, a rend és biztonság oltalmazásáról. Bemutatja a korabeli székely közösségekben a tisztesség és jó erkölcs őrzőit elöljáróikkal együtt, az egyházközösségeket, valamint az egyházi rendtartást. Szól a faluközösségek közteherviseléséről, a földközösségről, a mezei gazdaság rendjéről, végül pedig az erdőbirtokosságról és a hegyközségekről. A könyv második része az 1581–1847 közötti időszakban keletkezett falutörvények be-

tűhív közlése. A tanulmánykötet alapvető fontosságú mind a társadalomnéprajz, mind a szűkebben vett népi jogélet kutatói számára. 1987:

Ráduly János: Mikor a szolganak telik esztendeje. Bukarest. 1987. Kriterion Kiadó. A kibédi gazdai szolgák életéből.

Hűsz volt szolga vallomását közli a kibédi tanár, a már bomlófélben lévő kibédi nyelvjárásban lejegyezve a magnetofonra vett vallomásokat. Könyve második részében e vallomásokat elemzi, a szolgálai élet jellemzőit tárva az olvasó elé, megrajzolva a szolgálasors társadalmi, gazdasági, művelődési kereteit.

Életrajzok

1985:

Csibi Istvánné Siklódi Márika: Pontot, vesszőt nem ismerek... Debrecen, 1985. Európa Kiadó.

Az 1902-ben Gyergyóditróban született asszony 1975-ig írta meg lírai szépséggel küzdelmes életét, amely kitűnő néprajzi forrás is. A kötetet az erdélyi Horváth Arany tanár-újságíró gondozta, aki éveken át rendszeresen felkereste, biztatta az elbeszélőt.

1987:

Pillich László és Vetési László közzétételében: Leírtam életem ... Bukarest, 1987. Kriterion Kiadó.

Tizenkét paraszti önéletrajz olvasható a kötetben Erdély különböző tájairól. Valamennyi a térség hagyományos népelete megismerésének, s ugyanakkor az életmódbeli változásoknak is forrása. Az elbeszélők megismertetik a megélhetési nehézségekkel küzdők gondolkodását, politikai vélekedését. Szavaik nyomán feltárul, hogy a hagyományos és az új milyen mértékben befolyásolta életvitelüket. Személyes sorsukban, családjukban mennyire jelentettek erőt és biztonságot a hagyományok, s milyen mértékben kellett velük szakítaniok.

A paraszti önéletrírásnak, vagy az előzményének tekinthető naplóírásnak, emlékiratírásnak gazdag hagyományai vannak Erdélyben. E sorba illeszthető ez a kötet is, amelynek bevezetőjében

a szerkesztők a paraszti önéletírás műfaji jellegzetességeit elemzik.

1988:

Nagy Olga: Asszonyok könyve. Budapest, 1988. Magvető Kiadó.

A közelmúlt és a régmúlt parasztcsaládjainak életéről közölt megrázó asszonyi vallomásokból áll a kötet. Az átélés teszi nagyvá e történeteket, amelyeket Havadon, Széken, Kolozson, Udvarfalván és Mezőfelében jegyzett le a néprajzkutató, s látott el bevezető tanulmánnyal. A vallomásokat tematikus csoportosításban közli, a könyv végén megjelölve a származáshelyet is.

Vegyes tárgyú tanulmánygyűjtemények

A vegyes tárgyú tanulmánygyűjtemények közül négy érdemel feltétlenül említést. Ezek azért fontosak, mert a romániai (erdélyi) magyar néprajzkutatók és önkéntes gyűjtők majdnem minden korosztálya helyet kapott bennük, meglehetősen széles tematikát felvonultatva. Amint Kósa László megjegyezte 1982-ben: ezek ismeretében más kép alakul ki az ott folyó néprajzi kutatásokról. Ugyanakkor ezek a kötetek az egymástól különböző távolságra dolgozó kutatók, gyűjtők számára is publikálási lehetőséget jelentettek.¹³ Amint a vizsgált előző tíz esztendőben elmondható volt, most is jellemző: az itt megjelent tanulmányok ellensúlyozták a folklórkutatások túlsúlyát is.

Az *1980–81. évi Alutaban Gazda Klára* tanulmánya az esztelneki gyermekjátékok romániai párhuzamaival foglalkozik. (Az esztelneki gyermekjátékok romániai párhuzamai. *Aluta* 1980–81. 247–271.) Ugyanitt *Fejér Anikó* egy esztelneki kéziratos receptkönyvet mutat be 1828-ból (Fejér Anikó: Egy háromszéki kéziratos receptkönyv 1828-ból. *Aluta* 1980–81. 137–157.) Az évkönyv *1982. évi* kötetében egy néprajzi és három nyelvjárási tanulmány kapott helyet. *Gazda Klára* a népművészet alakos ábrázolásait elemzi (Gazda Klára: Alakos ábrázolások a népművészetben. *Aluta* 1982. 89–119.), a három másik dolgozat pedig Réty tájszavait (Salamon Sándor: Réty tájszótár. *Aluta* 1982. 119–135.), Krizba helyneveit (Binder Pál–Deák Sala András: Krizba helynevei. *Aluta* 1982. 135–149.), valamint Sepsibesenyőét (Török Brigitta: A jelenkori és történeti adatok egybevetése Sepsibesenyő helynevei alapján. *Aluta* 1982. 149–165.) ismerteti, taglalja. Az *Aluta 1984. évi* kötetében

már csak egy néprajzi dolgozat kapott helyet. *Gazda Kláráé*. A román nyelvű, magyar kivonattal ellátott tanulmány a Kovászna megyei ingtípusokat hasonlítja össze, valamennyit történeti alakulásában, változásában vizsgálva, meghatározva etnikai jellegzetességeiket. Hasonló módszerrel elemzi a szerző az 1985–86. évi kötetben a térség hímzéstechnikáit és mintáit, összevetve a többi erdélyi táj hímzéskultúrájának jellemzőivel. Ez a tanulmány is román nyelvű, rövid magyar összefoglalással ellátva. Mindkettőt kiváló, alapos motívumábrák egészítik ki.

A *Korunk Évkönyv 1982. évi* kötete 18 néprajzi tanulmányt publikál, közülük 13 társadalomnéprajzi, 3 az anyagi kultúrával foglalkozó változásvizsgálat, 1 nyelvészeti felmérés, 1 pedig a magyar–szász interetnikus kapcsolatokat elemzi egyetlen faluban.

A *Népismereti Dolgozatok 1983. évi*, s ez idáig utolsó kötete 15 tanulmányt tartalmaz. Közülük egy, Nagy Jenőé a néprajz és nyelvtudomány kapcsolatával, két írás paraszti használati tárgyakkal, egy a népi táplálkozással, egy a népi vadfogással, három a mesterségekkel (kézművesiparral) – mesterekkel (fazekasok, zsüpfedélkészítők stb.), három szokásokkal, kettő népköltéssel, egy pedig a nem szóbeli kommunikációval foglalkozik (Keszeg Vilmos). A kötet végén a Népismereti Dolgozatok öt kötetének szerzői mutatója olvasható.

Az *Igaz Szó Bölcsőringató* címmel 1984-ben megjelent évkönyve 31 kisebb néprajzi tárgyú írást tartalmaz a következő tematikus csoportosításban: 1. Népköltészet-műköltészet: azonosságok és különbségek (5 írás). 2. Egymás vonzásában: magyar–román kapcsolatok a folklórban és a népviseletben (6 írás). 3. Repülj, madár, repülj: dalok, balladák, mesék, népi elbeszélések (12 írás). 4. Tájak, tárgyak, emberek: a hagyományos és a megváltozott népviselet, hímzés, bútor, kerámia (6 írás). 5. Fiatalok műhelyében: 4 írás olvasható itt fiatal néprajzkutatók munkájáról. A kötetet a néprajzosok életrajzi adatait ismertető kislexikon zárja le. Hasonló a *Korunk Évkönyv 1982. évi* kötetében is található.

A *Művelődés* c. folyóiratban 1981–86 között viszonylag nagy számban láttak napvilágot néprajzi írások, igaz, mindössze 1–4 oldalnyi terjedelemben. Ha évenként megvizsgáljuk e köteteket, a következőket állapíthatjuk meg: 1981-ben 24 írás jelent meg. Közülük 14 folklór témájú, 10 pedig vegyes tematikájú (anyagi kultúra, társadalomnéprajz). 1982-ben: 27 írásból 16 folklór tár-

gyú, 9 társadalomnéprajzi és anyagi kultúrával foglalkozó, 1 pedig folklorizmussal. 1983-ban 31 írás jelent itt meg: 16 folklór témájú, 14 vegyes (társadalomnéprajzi és anyagi kultúrával foglalkozó), 1 pedig interjú (néprajzossal). 1984-ben 26 írásból 5 folklór témájú, 18 vegyes (társadalomnéprajz, anyagi kultúra), 2 könyvismertetés, 1 pedig néprajzi bibliográfiával foglalkozó. 1985-ben 31 írás jelent meg ismét, amelyekből 19 folklór tárgyú, 9 vegyes, 1 ismét néprajzi bibliográfiai problémákkal foglalkozó, 2 pedig könyvismertetés. 1986-ban mindössze 9 írás kapott csak helyet: közülük 4 folklórral, 5 társadalomnéprajzzal és anyagi kultúrával foglalkozó. 1988-ban mindössze két írás jelent itt meg: 1 szokást és 1 díszítőmotívumot közölnek, de a feltüntetett helynevek már csak románul szerepelnek mindkettőben. A *Művelődés* c. lap volt a legtöbb néprajzi írásnak helyet adó, de a legvegyesebb néprajzi publikációkat megjelentető periodika.

A *Revista de etnografie și folclor* és a *Revista muzeelor și monumentelor* köteteit átnézve, egyetlen magyar vonatkozású cikket sem találtam bennük. Az *Analele Banatului* (*Analele Banatului Timișoara*) c. kiadványban Mózes Teréz: *Contribuții la studiul și analiza structurală a hainelor de lina din România* (43–67.) c. tanulmányában magyar vonatkozások is szerepelnek, a főként bánáti származású, szűrtípusú posztókabátok elemzésében.

Általában elmondható a tanulmányokról, közleményekről egyaránt, hogy téma és területi rapszodikusság jellemzi valamenynyit. Különösen az utóbbi 3–4 évben hiányzik erősen a kutatás összehangoltsága. Ma már csak az egyén, a személyek, az egyéni érdeklődés az egyetlen motiváló tényező.

Az elsősorban nem népismereti írásokat tartalmazó, de ezeknek is helyet adó periodikák közül az elmúlt hat esztendőben kisebb néprajzi cikkeket közölt *A Hét* (12 dolgozat), a *Korunk* (21 cikk), az *Utunk* (7 cikk), a kolozsvári Református Szemle (2 írás), az *Igaz Szó* (3 cikk), a *TETT* (4 cikk). Néprajzi-nyelvészeti dolgozatok olvashatók a *Nyelv- és Irodalomtudományi Közleményekben*, szám szerint 10. Végezetül, ha a Romániában megjelent magyar néprajzi-honismereti írásokat a Magyarországon legutóbb megjelentekkel vetjük össze, akkor ma a számszerű arány a magyarországiak javára tolódik el.

Néprajzi-szociográfiai munkák

1985:

Pillich László: *Városom évgyűrűi*. Bukarest, 1985. Kriterion Kiadó.

A kolozsvári hóstatti földészek, kertművesek történelmi, életének, kultúrájuk sokszínűségének bemutatása, az egész városrész pusztulásának, azaz erőszakos megsemmisítésének elsratása a kötet. A hóstattiak élete és szokásai elsősorban *K. Kovács László*, majd *Balassa Iván* kutatásai nyomán váltak ismertté a magyar néprajzi szakirodalomban. E nagy múltú, gazdag hagyományú közösséget számoltak fel az elmúlt években, megsemmisítve hagyományos kultúrájukat, amelynek felvillantása, a blokklakásokba kényszerítettek életének felvázolása a könyv témája. Városi néprajzi tanulmány, jelenkutatás is a munka.

Művelődéstörténet

1983:

Demény Lajos–Pataki József: *Székely oklevéltár*. Bukarest, 1983. Kriterion Kiadó.

Wesselényi István: *Sanyarú világ 1703–1708*. Bukarest, 1983. Magyar András gondozásában. Kriterion Kiadó.

Rétyi Péter naplója. Téka, 1983. Bukarest.

Bornemissza Anna szakácskönyve. Bukarest, 1983. Kriterion Kiadó. Gondozta, bevezető: Lakó Elemér. A népi táplálkozás kutatóinak fontos forrása.

1984:

Benkő Elek–Ughy István: *Székelykeresztúri kályhacsempék*. Bukarest, 1984. Kriterion Kiadó.

A lakáskultúra, a népművészet kutatói számára fontos a fiatal régész tanulmánykötete. A 15–17. századi figurális díszítésű kályhaszemeket vizsgálva a régész-kutató bemutatja a térség korabeli fazekasságát, lakáskultúrájának és tüzelőberendezésének jellem-

zőit, részletezve a kályhacsempék díszítményeit, díszítőstílusának és módjának jellegzetességeit. Az elemzésnél a régészeti adatokat a korabeli inventáriumok adataival veti egybe. A könyvet a kályhaszemek katalógusa zárja.

Kővári László: Tájékek utazási rajzokban. Bukarest. 1984. Téka. Válogatta, bevezette: Bálint József.

1987:

Imreh István: Székelyek a múlt időben. Budapest, 1987. Magvető Kiadó.

Válogatott tanulmányok a székely társadalomról és faluközösségekről.

Az *Ethnographia* évfolyamaiban található, erdélyi magyar néprajzkutatók tollából származó, ill. az erdélyi magyar etnikumról magyarországi néprajzkutatók által írott tanulmányok.

1982:

Martin György: A széki hagyományok felfedezése és szerepe a magyarországi folklorizmusban (73–83. sz.). A táncok, dalok, táncházak összefüggéseit vizsgálja.

Földes László: A vándorló Erdély (353–390.). Történeti-néprajzi vizsgálatok az Erdély-Havasalföld közötti transhumanceről.

Miskolczi Ambrus: A dél-délkelet erdélyi kézműves ipar a kelet-európai regionális munkamegosztásban a múlt század derekán (390–422.).

K. Csilléry Klára: Irodalmi adatok a 19. század közepi dél-erdélyi ládakészítésről és a ládakivitelről (422–424.).

Pávai István: Egy kvintváltó dallam átalakulása (elemzése tárgya egy korondi népdal) (573–587.).

Székely László: Egy csiki Szent Anna legenda irodalmi forrásai

(A Teleki Kódex 1525–31. évi Mária születése leírása a legenda alapja) (570–572.).

1983:

Szabó T. Attila: A boszorkányhit 18. század végi dési emlékei (578–580.) c. tanulmány kitűnő képet ad a korabeli erkölcsi életről a szótörténeti kutatások, gyűjtések közben előbukkant adatok segítségével. *Tófalvi Zoltán*: A korondi fazekasság története (599–614.) c. dolgozatába a nagy múltú népi ipar rövid összefoglalását adja a szerző, bemutatva a fazekasság három nagy történeti rétegét és a gazdag, változatos készítményeket.

1984:

Nagy Jenő: Az erdélyi magyar felsőruha és a szász Falsche c. tanulmánya (242–256.) a magyar-szász összehasonlító viseletkutatáshoz, viselettörténeti elemzéshez nyújtott fontos adalék. Benne a szürhöz hasonló felsőruhát ismerteti a szerző, amelyet a szászok a 16. században a magyar férfiviseletből vettek át. Először az előkelők, majd a 17–18. században a városi polgárok és a falusi lakosság ünnepi viselete is lett. A tanulmány fontos állomása az átadás-átvétel problematikája vizsgálatának.

Meg kell említeni az 1982-ben és 1987-ben megjelent tanulmányköteteket, amelyekben összesen négy közlemény foglalkozik a romániai (erdélyi) magyarság néprajzi jellemzőivel. Kettő a Néprajzi tanulmányok Dankó Imre tiszteletére Debrecen, 1982., kettő pedig Dolgozatok Balassa Iván tiszteletére Budapest, 1987. évi kötetben jelentek meg. Közülük egy romániai (erdélyi) magyar kutató (Nagy Olga), kettő (egy-két írással) pedig hazai (Hála József, Lakkovits Emőke) tollából származik. Ezekon kívül jelentek meg néprajzi közlések még az erdélyi magyarokról az 1982-ben kiadott Halottkultusz c. gyűjteményes munkában (szerk. Novák László–Hop-pál Mihály) (Ullmann Pétertől), a Folklór Archivumban (Bosnyák Sándortól 1982-ben), A JATE Néprajzi Dolgozatok, a Néprajz és Nyelvtudomány köteteiben, a Lakodalom (Debrecen, 1983. szerk. Novák László) c. gyűjteményes kötetben, a Folklór, életrend, tudománytörténet (szerk. Balázs Géza, 1984.) (Kresz Máriától, id. Máthé Jánostól), de az Alföldben, a Confessióban, a Vigiliában és a Honismeretben is.

Mindezeken kívül a Néprajzi Hírek évente megjelenő, a magyar néprajztudomány bibliográfiáját bemutató kötetei is tartalmazzák a romániai (erdélyi) magyar néprajzkutatás legfontosabb és legjelentősebb, hozzáférhető adatait. Elsősorban azokat, amelyek hazánkba is eljutnak, s hiánytalanul a hazánkban megjelenteket.¹⁴ Ez a bibliográfia olyan írásokra is felhívja a figyelmet, amelyek egy-egy folyóiratban vagy hetilapban, valamely periodika évkönyvében jelentek meg. Igaz, hogy utóbbiak száma alacsony, de ismerve a romániai (erdélyi) magyar néprajzkutatók, gyűjtők munkáját, minden okunk megvan arra a reményre, hogy tanulmányok és tanulmánykötetek születnek eredményeikből, amelyeknek meglesz a publikálási lehetősége is. E munka erkölcsi és anyagi (filmek, magnetofonkazetták) támogatása valamennyiünknek kötelessége!

Jegyzetek

1. *Kósa László*: A romániai magyar néprajzi kutatás könyvcímekben. In: *A határainkon kívüli magyar néprajzi kutatások (1970–1982)* Bp. 1984. szerk. *M. Szabó Mária*. 113–131.
S. Lackovits Emőke: A néprajzi kutatómunka tíz éve Kovászna megyében. Uo. 131–142.
2. *Zágoni Jenő*: A sepsiszentgyörgyi Megyei Tükör néprajzi bibliográfiája 1968–1976. *Népismereti Dolgozatok* 1980. 240–265.
Uő: Kovászna megyei kiadványok néprajzi bibliográfiája 1954–1978. *Aluta* 1978–79. 345–355.
Uő: Tanulmányok és közlemények a sepsiszentgyörgyi múzeum kiadványaiban 1954–1974. *Aluta* 1974–75. 403–413.
Uő: Kovászna megyei kiadványok címjegyzéke. *Aluta* 1976–77. 499–509.
Cseke Péter: A Falvak Népe–Falvak Dolgozó Népe néprajzi bibliográfiája 1954–1980 *Népismereti Dolgozatok* 1981. 219–264.
Szabó Ilona: A Korunk népismereti könyvészete 1926–1977. *Korunk Évkönyv* 1979. 299–313.
3. *Dávid Zoltán*: Magyarok határaink mentén. *Mozgó Világ* 1982/7. 38–51. idézet: 50.
4. Jelentés a romániai magyar kisebbség helyzetéről. Budapest, 1988. febr.-márc. Kézirat.
5. Vö. *Für Lajos*: Kisebbségi tudományművelés Erdélyben. *Alföld* 1983/3. 37–57. idézet: 47.
6. Kritika 1988/9. 13–18. Beke György interjúja Dávid Gyulával.
7. *Für Lajos*: Kisebbségi tudományművelés Erdélyben. *Alföld*, 1983/3. 37–57. idézet: 51–52.
8. *Jakó Zsigmond*: Nyersmérleg félúton. *Korunk* 1978/10. 656.
9. Vö. *Egyed Ákos*: Történetkutatás és történelmi tudat. *Korunk* 1980/7–8. 487.
10. *Lőrincz Imre*: A bukovinai Istensegítstől a völgségi Majosig. Bp. 1986. bevezető: Kóka Rozália. 6.

11. *Paládi-Kovács Attila*: Intézményes és önkéntes magyar néprajzi kutatások Cseh-szlovákiában. In: *A határainkon kívüli magyar néprajzi kutatások*. Bp. 1984. szerk. M. Szabó Mária. 154–174.
12. *Dr. Kós Károly*: Néphagyomány és korszerűség. *Művelődés* 1982/5. 30–31.
13. *Kósa László* i. m. 130.
14. A magyar néprajztudomány bibliográfiája. 1982., 1983., 1984., 1985., 1986. *Néprajzi Hírek* szerk. *Selmeczi Kovács Attila*. Bp. 1983/5–6., 1984/5–6., 1985/3., 1986/3., 1987/3.

FÜGGELÉK

A népismereti dolgozatok öt kötetének szerzői mutatója

Mindegyik dolgozat címe után a megjelenés éve és a dolgozat lapszáma.

Dr. Antal Imre (Csíkszereda–4100 Miercurea Ciuc. Str. Grivița Roșie nr. 1.)

Udvarlás és leánykérés Gyimesben, 1983. 141–149.

Dr. Balázs Lajos (Csíkszereda–4100 Miercurea Ciuc. Str. Liliacului nr. 9.)

A csíkszentdomokosi lakodalmi perec, 1976. 142–146; Párválasztás Csíkszentdomokoson. 1981. 129–137.

Balácsi Dénes (Székelyszentlélek–4168 Bisericani, nr. 147. Jud. Harghita.) Zsúpfedés a Nyikómentén, 1983. 107–127.

Dr. Bányai János (1886–1971)

Népies bányászok a Székelyföldön. 1981. 39–50.

Barabás László (Marosvásárhely–4300 Țirgu Mureș. Str. Măgurei nr. 5. ap. 18.)

Tavaszi határkerülés a Nyárádmentén és a Kis-Küküllő felső völgyében. 1980. 203–216; Hesspávázás és királynézás a Sóvidéken. 1981. 160–169.

Dr. Bura László (Szatmárnémeti–3900 Satu Mare. Str. Ghiocilor nr. 53.)

Egy halódó szatmári kismesterség: a szitakötés. 1976. 112–115; A szatmári kötélverő mesterség, 1980. 75–86; Az utolsó szatmári mézeskalácsos mestersége, 1981. 71–81.

Cseke Péter (Kolozsvár-Napoca–3400 Cluj-Napoca. Str. Gheorgheni nr. 182. ap. 30.)

A Falvak Népe-Falvak Dolgozó Népe néprajzi bibliográfiája 1945–1980. 1981. 219–264.

Csergő Bálint (Csíkszereda–4100 Miercurea Ciuc. Aleea Avîntului sc. D. ap. 1.)

A vörösfenyő Küküllőkeményfalva népi növényismeretében, 1978. 40–50.

Daczó Árpád (Marosvásárhely–4300 Țirgu Mureș. Str. Libertății nr. 108.)

A gyimesi Babba Mária, 1980. 231–239; A gyimesi rekegő, 1981. 197–201.

Dánielisz Endre (Nagyszalonta–3650 Salonta. Str. Infrățirii nr. 1. Jud. Bihor.)

Munkavégző táncszokások Bihardiószegen, 1976. 147–150; Szendrey Zsigmond nagyszalontai évei, 1981. 202–218; Változó nagyszalontai mondavilág. 1983. 166–187.

Dr. Demény István Pál (Csíkszereda–4100 Miercurea Ciuc. Str. Dózsa György nr. 2.)

A táltos és a garabonciás Arany János műveiben. 1980. 225–230; Kísérlet László király kerlési kalandjának összehasonlító vizsgálatára. 1981. 175–184.

Duka János (Csíkszereda–4100 Miercurea Ciuc. Str. Nicolae Bălcescu nr. 13.)

- Margittai vásár. 1976. 125–130; Csíkszentlélek tízeseiről. 1978. 186–194.
Dr. Egyed Ákos (Kolozsvár-Napoca–3400 Cluj-Napoca. Aleea Tineretului bl. 11. ap. 1.)
 Tájéztetőírás. 1981. 7–16.
Dr. Faragó József (Kolozsvár-Napoca–3400 Cluj-Napoca. Str. Drăgălina nr. 8. ap. 14.)
 Magyardécsei bölcsődalok, 1976. 133–141; Legényesték a kalotaszegi Kiskapuson. 1978. 220–231; A mai romániai magyar folklórgyűjtés vázlatja. 1980. 14–25; Téli legényünnepek a kalotaszegi Kiskapuson. 1981. 138–159; Adatok a magyar-román néprajzi bibliográfiához 1944–1982, 1983. 188–221. L. még dr. Kós Károly-dr. Faragó József.
Dr. Ferenczi István (Kolozsvár-Napoca–3400 Cluj-Napoca. Str. Dónáth nr. 136.)
 Településtudomány és népművelés, 1978. 15–24.
Gagy László (Etéd–4189 Atid. nr. 105. Jud. Harghita.)
 Régi sajtós foglalkozások Etéden (Sarlókészítés. Orsó készítés. Rézpormosás. Timbora. Vásári kalács és cipő), 1978. 73–90.
Dr. Gazda Klára (Sepsiszentgyörgy–4000 Sfintu Gheorghe. Str. Umbrei nr. 1.)
 A sepsiszentgyörgyi Székely Múzeum néprajzi osztálya. 1976. 47–55; Munkába nevelődés Esztelneken. 1978. 208–219.
Gazdáné (Gazda Józsefné) Olosz Ella (Kovácsna–4055 Covasna. Str. Petőfi Sándor nr. 59.)
 A széki öltésmódok. 1980. 131–146.
Haáz Sándor (Marosvásárhely–4300 Țirgu Mureș. Str. Ceahlău nr. 11. ap. 7.)
 Zsinóros díszítés a bekecsalji népművelésben, 1978. 129–177.
Horváth Stefánia (Kolozsvár-Napoca–3400 Cluj-Napoca. Str. Al. Vlașă. bl. Lama A. ap. 2.)
 Gyermek néprajzi gyűjtései. 1976. 157–158.
Imreh Barna (1908–1982)
 Az alsórákosi „sereg”. 1978. 232–237.
Dr. Imreh István (Kolozsvár-Napoca–3400 Cluj-Napoca. Str. Pavlov nr. 61. ap. 11.)
 Jegyzetek néprajzról és történelemlről, 1976. 30–35.
Dr. Imreh István–Szeszka Erdős Péter (Szabófalva–5590 Săbăoani. Str. Pionierilor nr. 7. Jud. Neamț.)
 A szabófalvi jogszokásokról. 1978. 195–207.
István Lajos (Korond–4160 Corund, nr. 767. Jud. Harghita.)
 A korondi sósvíz és használata. 1978. 101–106; A korondi hagyományos állattenyésztés köréből, 1980. 47–59; Korondi vásárok. 1981. 118–128.
Kardalus János (Csíkszereda–4100 Miercurea Ciuc. Str. Dózsa György nr. 2.)
 A homoródalmási meszegetés, 1980. 64–74; Csíkszentdomokosi faragott faedények, 1983. 67–81.
Keszeg Vilmos (Torda–3350 Turda. Str. Zambilelor nr. 10. bl. V4. ap. 66.)
 A mezősegyházi Detrehemtelep népi gyógyászata, 1981. 97–117; Nemszöbelyi kommunikáció a mezősegyházi Detrehemtelepen. 1983. 133–140.
Kiss András (Kolozsvár-Napoca–3400 Cluj-Napoca. Calea Turzii nr. 95.)
 A magyarlóposi fazekasság. 1976. 158–161.
Kiss Ilona (Petrozsény–2675 Petroșani. Cart. Venus bl. V. ap. 84.)
 A lozsádi rojtok. 1976. 122–124.

Dr. Kós Károly (Kolozsvár-Napoca–3400 Cluj-Napoca. Str. Scărișoara nr. 8. ap. 43.)

Bevezetés. 1976. 5–7; A romániai magyarság néprajzáról. 1976. 8–29; Lápos vidéki szénégetők és szénégetés. 1978. 64–72; Eredmények és feladatok a romániai magyar néprajzkutatásban. 1980. 7–13; A rajz szerepe a néprajzkutatásban. 1981. 17–22; Orosz Endre följegyzései ősi jellegű néprajzi tárgyokról. 1983. 23–42.

Dr. Kós Károly–dr. Faragó József

Előszó. 1978. 5–6; 1980. 5–6; 1981. 5–6; 1983. 5–6.

Kósa-Szánthó Vilma (Sepsiszentgyörgy–4000 Sfintu Gheorghe. Str. Puskás Tivadar nr. 32. sc. A. ap. 11.)

A rokonságterminológia városiasodásának folyamata, 1980. 147–159.

Dr. Kovách Géza (2900 Arad. Piața Gării bl. F. ap. 15.)

Területmérési rendszerek Arad környékén. Történelmi áttekintés és helyzetfelmérés, 1980. 26–36.

Lakatos-Bakó Melinda (Tasnádszántó–3842 Santău, nr. 353B. Jud. Satu Mare.)

A májusfa Tasnád környékén, 1983. 150–159.

Lőrinczi Etelka (Árapatak–4018 Araci, nr. 281. Jud. Covasna.)

Fonalfestés és rojtkötés Árapatakon, 1980. 122–130.

Major Miklós (Szilágynagyfalu–4783 Nușfalău, nr. 37. Jud. Sălaj.)

Felső-Berettyó vidéki fejfák, 1978. 238–244.

Miklóssy V. Vilmos (Csíkszereda–4100 Miercurea Ciuc. B-dul Frăției nr. 16. ap. 14.)

Festőnövények a csíki háziiparban, 1978. 91–100; Csíki népi sebtapaszkok, 1980. 60–63.

Dr. Molnár István (Székelykeresztúr–4180 Cristuru Secuiesc. Str. Bicașului nr. 19.)

Tájékoztató a néprajzi tárgyak gyűjtéséhez. 1976. 56–68; A körispataki szalmafonás, 1976. 92–96; Szolgák és szolgáltatók bére a Nyárádméntén a XIX. század elején. 1980. 159–174.

Dr. Molnár Jenő (Kolozsvár-Napoca–3400 Cluj-Napoca. Aleea Tineretului bl. II. ap. 4.)

Földrajz és néprajz. Közös feladatok a falukutatásban. 1978. 7–14.

Molnár Kálmán (Székelykeresztúr–4180 Cristuru Secuiesc. Str. Bicașului nr. 19.)

A Hargita népi erdőgazdálkodásához, 1978. 34–39.

Dr. Mózes Teréz (Nagyvárad–3700 Oradea. Str. Iosif Vulcan nr. 10.)

A körösrévi és báródi fazekasságról. 1976. 97–102; Érmelléki borpincék, 1981. 51–62.

Dr. Nagy Jenő (Kolozsvár-Napoca–3400 Cluj-Napoca. Str. 23 August nr. 33. ap. 20.)

Mutatvány egy készülő romániai magyar népi öltözetjegyzékből. 1976. 69–72; Néprajz és nyelvtudomány, 1983. 7–22.

Nagy Ödön (Mezőfele–4320 Cîmpenița, u. p. Ceașu de Cîmpie. Jud. Mureș.)

Népszokások múltja és jövője Havadon. 1980. 191–202.

Olosz Ella l. Gazdáné Olosz Ella

Páll-Gecse Éva (Kézdivásárhely–4050 Țirgu Secuiesc. Str. Libertății nr. 4.)

A kézdizárazpataki fonó emléke, 1983. 128–132.

Dr. Péntek János l. dr. Szabó Attila–dr. Péntek János

Rab János (Gyergyószentmiklós–4200 Gheorgheni. Cart. Florilor bl.41. sc. C.

ap. 6.)–*Tankó Péter* (Kilyénfalva–4205 Chilieni, nr. 131. Jud. Harghita.)–*Tankó Magdolna* (uo.)

Népi növényismeret Gyimesbükkön. 1981. 23–38.

Radován István (Temesvár–1900 Timișoara. Str. Ion Creangă nr. 11.)

Bánsági magyar népi étkezés a századforduló táján. 1983. 55–66.

Ráduly János (Kibéd–3289 Chibed. nr. 384. Jud. Mureș.)

Balladaéneklés a kibédi virrasztóban. 1978. 245–251; A Lenore-monda Kibéd-
den, 1980. 217–224, A kibédi szolgák óesztendei búcsúja, 1981. 170–174; A két
királygyermek balladamotívumai egy kibédi népmesében, 1983. 160–165.

Seres András (Árkos–4013 Arcuș. nr. 207. Jud. Covasna.)

Hétfalusi „csángó bútor”, 1976. 103–107; Erdővidéki szuszékok. 1978. 118–128;
A fogarasföldi népi fazekasságról, 1980. 92–99; Erdők, vizek csodás lényei Három-
széken és a környező vidékeken, 1981. 185–196.

Dr. Szabó Attila (Kolozsvár–Napoca–3400 Cluj–Napoca. Str. Plopilor nr. 26.

ap. 9.)–*dr. Péntek János* (Kolozsvár–Napoca–3400 Cluj–Napoca. Str. 1 Decembrie
nr. 14.)

Kerti virágok és dísnövények Kalotaszegen. 1980. 100–114.

Dr. Szabó T. E. Attila (= *Szabó Attila*)

A természettudományok és a néprajz határán, 1976. 36–40.

Szabó Bálint (Marosvásárhely–4300 Țirgu Mureș. Str. 7 Noembrie bl. 68C. ap. 11.)

Az étkezés rendje Nyárádszentimrén, 1981. 82–96.

Szabó Zsolt (Kolozsvár–Napoca–3400 Cluj–Napoca. St. Rákóczi nr. 15.)

Irányított néprajzi gyűjtőversenyek általános iskolai tanulókkal, 1976. 73–84.

Számadó Ernő (1907–1983).

Régi érmelléki halászat, 1976. 85–91.

Szász Judit (Petrozsény–2675 Petroșani. St. Carpați bl. 4. sc. III. ap. 10.)

A lozsádiak egykori tánca, a lin, 1976. 151–156.

Székely Ferenc (Vadasd–3284 Vădaș, nr. 171. Jud. Mureș.)

Vadriasztás a marosszéki Vadasdon, 1983. 43–54.

Szentimrei Judit (Kolozsvár–Napoca–3400 Cluj–Napoca. Str. Rákóczi nr. 15.)

Széki iratos és varratos munkák, 1976. 116–121; A vetettágy Vajdakamaráson.
1980. 115–121.

Szeszka Erdős Péter l. *dr. Imreh István–Szeszka Erdős Péter*

Tankó Péter–Tankó Magdolna l. *Rab János–Tankó Péter–Tankó Magdolna*

Tar Erzsébet (1945–1981)

A balavásári nagyvásárokról. 1978. 178–185.

Tarisznyás Márton (1927–1980)

A gyűjtögető gazdálkodás hagyományai Gyergyóban, 1978. 25–33.

Vámszer Géza (1896–1976)

Néprajzi vonatkozású mozgalmak Csíkban a két háború közti években. 1976. 41–
46.

Vasas Samu (Bánffyhunad–3525 Huedin. Str. Horea nr. 80. bl. F. sc. C. ap. 6.)

A vásárosok hagyományos szállóhelyei Bánffyhunadon. 1980. 176–190.

Végh Olivér (Kolozsvár–Napoca–3400 Cluj–Napoca. Str. Băișoara nr. 3. ap. 25.)

A kalotaszegi nagypetri fazekasságáról. 1976. 108–111; Erdélyi hólyagos edények.
1981. 63–70; A nagyenyedi fazekasok céglevele 1648-ból. 1983. 82–93.

Dr. Vita Zsigmond (Nagyenyed–3325 Aiud Str. 11 Iunie nr. 13.)

A mustárliszt és a magyar mustár készítése. 1976. 131–132: A népi szőlőművelés hagyományai Nagyenyed vidékén. 1978. 51–63: Nagyenyedi csempés tüzelők a XVIII. században 1980. 87–91.

Dr. Wilhelm Sándor (Székelyhid–3750 Säcuieni. Piața Libertății nr. 24. bl. T5. et. II. ap. 7. Jud. Bihor.)

A fazekasság emlékei Margittán. 1983. 94–106.

Zágoni Jenő (Sepsiszentgyörgy–4000 Sfintu Gheorghe. Str. Presei nr. 2. bl. 15.)

A sepsiszentgyörgyi Megyei Tükör néprajzi bibliográfiája 1968–1976. 1980. 240–265.

Zsigmond József (Marosvásárhely–4300 Țirgu Mureș. Str. Petrița nr. 3.)

Disznóölés Magyarón. 1978. 107–117; Régi halászat a Felső-Maros menti Magyarón. 1980. 37–46.

Korunk Évkönyv (1982) tanulmányai

Herédi Gusztáv: Metamorphosis Transsylvaniae

Tófalvi Zoltán: A Temesváron élő atyhaiak közössége

Demeter B. József: „Ide mindég visszatérünk”

Pillich László: Egy hóstáti nemzetség családszerkezeti vizsgálata (A társadalmi kultúra kutatása)

Vetési László: Szász–magyar etnikai folyamatok Biirkösön

****A gyermekek élete Lövétén századunk első harmadában (A Csíkszeredai Matematika-Fizika Líceum néprajzi körének gyűjtése)*

Geréb Attila: Agyagfalvi családfák (1850–1980) (Családdemográfiai tanulmány)

Balázs Lajos: A párválasztás kritériumrendszere Csíkszentdomokoson

Nagy Olga: A csecsemőgondozás hagyományai (Fejezet Havad község néprajzi monográfiájából)

Nagy Ödön: A Havadi parasztcsalád szerkezete (Fejezet Havad község néprajzi monográfiájából)

Bíró Zoltán: Család–jövőkép–esély (13-14 éves tanulók értékorientációs hálózatának szövegnyelvészeti elemzése)

Tamás Irén: A gyermek családi helyzetének változása (Szováti néprajzi monográfia)

Karácsonyi István: Maroshévíz lakosságának alakulása a XVIII. századtól napjainkig

Maksai József–I. M. Copil–I. Oprea: Család és szaporulat Bátoroson

Dánielisz Endre: Szepességtől Szalontáig (Egy évszázad családom történetéből)

Keszeg Vilmos: A nagycsalád bomlása Detrehemtelepen

Ozsváth Anna: Bibarcfalva népessége

Benedek Zoltán: Falu, telek, ház az Érmelléken

Székely Ferenc: Igényváltozások a vadasdi elsőházban és lakóházban

Sztojka Tamás: Fejfák, sírkövek emlékezete

Az Igaz Szó Évkönyve (1984) tanulmányai

Országépítő évtizedek

Ágoston Hugó: A tudomány társadalmunkban

Megéneklünk, Románia Országos Fesztivál

Mai színház–mai hősök (Ankét: Oláh Tibor, Gergely Géza, Kovács Levente, Sinka Károly, Nagy Pál írása)

Terényi Ede: Zeneművek–önarcképek

Balázs Imre: Képek, szobrok könyve–az album

Népművészet–néprajz

Hajdu Győző: Földédesanyánk

Bajor Andor: Szülőföld

Szöcs István: Népművészet, művelődési élet, eredetiség

Népköltészet–műköltészet

Bajor Andor: Hol a sorompó?

Király László: Ellenőrző dolgozat

Láng Gusztáv: Adalék

Lászlóffy Aladár: Név és névtelenség

Markó Béla: Mi a fontos?

Egymás vonzásában

Faragó József: Magyar–román népköltészeti kapcsolatok

Adrian Fochi: Szerelem próbája

Almási István: Rokon motívumok

Tiberiu Alexandru: Dallamcsere: gazdagodás

Pávai István: Közös elemek a néptáncban

Nagy Jenő: Kölcsönhatások a román és hazai magyar népviseletben

Repülj, madár, repülj

Almási István: Szép a tavasz, de szebb a nyár (Szerelmi dalok)

Faragó József: Régi székely népballadák

Dánielisz Endre: Ballada Köröstárkánvból

Kibédi népmese (Ráduly János gyűjtése)

Vöő Gabriella: Élménytörténetek

Chetan Emil: A sült krumpli. A szánkózás, A dunyha

Nagy Olga: Realista tendenciák a népi prózában

Kocsis Rózsi: A sósfürdön

Baka András tréfáiból

Kelemen Ferenc: A színpadtól a táncházig

Barabás László: Farsangtemetés

Fábián Imre: A mese élete

Tájak, tárgyak, emberek

Vöő Gabriella: Népi hiedelmi–elemek a városi közösségekben

Nagy Jenő: Hagyomány és újítás a népviseletben

Szentimrei Judit: A hímzés művészete

Csergő Bálint: Kapuállító székelyek

Haáz Sándor: Faragott és festett bútorok

Tófalvi Zoltán: Korondi fazekasság

Fiatalok műhelyében

Keszegh Vilmos: Vallomásféle

Pozsony Ferenc háromszéki gyűjtéséből

Görbe István: Versvízi népmondák

Asztalos Enikő: Iskolások néprajzkutató munkában

Néprajzosok kislexikona